
Antropoložka Tereza Dvořáková zjišťuje, jak funguje český sociální systém

Antropoložka Tereza Dvořáková zjišťuje, jak funguje český sociální systém

Kdo si zaslouží peníze? Tato otázka se bez ustání vznáší nad úřady, kam chodí lidé v nouzi žádat o finanční příspěvky od státu. Výzkumem sociálního systému v České republice a především morálních aspektů, které vyplácení dávek ovlivňují, se zabývá doktorandka [Fakulty humanitních studií UK](#) Mgr. Tereza Dvořáková.

Tématu cirkulace veřejných peněz se Tereza Dvořáková věnovala již při svém magisterském studiu obecné antropologie a pokračuje v něm i v rámci svého doktorského výzkumu. „Zaměřuji se zejména na to, jakou představu mají úředníci o lidech a o situacích, které lidi přivedly k tomu, že požádají o nějaký druh sociální dávky. Zajímá mě, jak se ustavují vztahy mezi úředníkem a klientem, a také to, jak se snaží někteří lidé čelit tomuto z definice hierarchickému vztahu,“ vykreslila hlavní obrysy svého badatelského zájmu Tereza Dvořáková.

Její výzkum vychází ze studijních stáží na dvou městských úřadech na severu Čech, kde pozorovala jak práci úředníků, tak žadatele o dávky a to, jak a s jakými výsledky probíhá jejich vzájemná interakce.

„Kromě toho, že jsem sledovala, jak se úředníci o klientech baví, co všechno mají na starosti a co všechno musí učinit, aby žadatelé dávky dostali, zaměřila jsem se také na sledování dění na chodbách, kde lidé čekají na vyřízení sociálních dávek. Jednání mezi úředníky a klienty totiž probíhají přes nějakou úřední desku nebo na chodbách před zraký všech, kdo na chodbu přijdou. Je to často velmi nepříjemné, neosobní prostředí, kde máte jako žadatel o dávku řešit velmi osobní problém. Sledovala jsem proto, jak se lidé vyrovnávají s pocitem ponížení, pocitem, že žebrají, že se musí dožadovat peněz před zraký jiných,“ vysvětlila.

Tereza Dvořáková upozornila také na to, že lidé chodí pro dávky s pocitem zahanbení, protože ve veřejném diskurzu nezaznívá nic, co by alespoň částečně „ospravedlňovalo“ jejich problémy s tím, že nemohou nalézt práci. Mají proto pocit, že jako členové společnosti selhali. „V regionu, kde je dvacetiprocentní nezaměstnanost, se ale práce hledá opravdu špatně,“ podotkla doktorandka.

Situaci nemají jednoduchou ani samotní úředníci, kteří si podle Dvořákové velmi silně uvědomují, že rozhodují o penězích daňových poplatníků, a proto často přísně sledují, kam finance, jež rozdělují, plynou.

Doktorandka tak ve svém výzkumu nastiňuje situace, ve kterých se úředníci i žadatelé o dávky ocitají, a snaží se postihnout všechny možné problémy, jež z těchto situací vyplývají. Její výzkum navíc probíhá v době, kdy tuzemský sociální systém prochází řadou proměn. Svou stáž na severočeských městských úřadech absolvovala Dvořáková právě v momentě, kdy docházelo k přechodu pravomocí rozhodovat a vyplácet dávky v hmotné nouzi z úřadů městských na úřady práce.

Dvořáková průběžné proměny sociálního systému České republiky nehodnotí příliš pozitivně. „Z hlediska příjmu pro rodiny, z hlediska mezilidských vztahů i z hlediska sociální práce se situace jen zhoršuje,“ pokyvovala hlavou antropoložka.